

ISSN 2617-9660

[https://doi.org/10.32689/2617-9660-2020-2\(8\)](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2020-2(8))

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР СУДОВОЇ
ЕКСПЕРТИЗИ З ПИТАНЬ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ

ЕКСПЕРТ: ПАРАДИГМИ ЮРИДИЧНИХ НАУК І ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

**EXPERT: PARADIGM OF LAW AND PUBLIC
ADMINISTRATION**

№ 2 (8) – квітень 2020

Електронне наукове видання
підготовлене у науковому партнерстві
із Всеукраїнською Асамблеєю
докторів наук з державного управління

Київ
Видавництво Ліра-К
2020

Редакція

Головний редактор
Романенко Євген Олександрович,
доктор наук з державного управління, професор,
проректор Міжрегіональної Академії управління
персоналом, Президент Асамблеї докторів наук
з державного управління України, Академік
Міжнародної Кадрової Академії, Академії наук
вищої школи та Української Технологічної
Академії, Почесний доктор Національного інсти-
туту економічних досліджень Грузії,
Заслужений юрист України. Заступники головного
редактора:

Федоренко Владислав Леонідович,
доктор юридичних наук, професор,
DrHb-доктор хабілітований наук правничих,
заслужений юрист України

Кислий Анатолій Михайлович,
доктор юридичних наук, професор

Жукова Ірина Віталіївна,
кандидат наук з державного управління,
доцент

Видається з листопада 2018 року
Періодичність: 6 разів на рік + спецвипуск
Друкується за рішенням Вченої ради
Науково-дослідного центру судової експертизи
з питань інтелектуальної власності
Міністерства юстиції України
(Протокол № 20 от 08.04.2020)

Згідно Наказу Міністерства освіти і науки
України від 28.12.2019 № 1643 (Додаток 4)
журналу присвоєно категорію "Б"
в галузях юридичних наук та державного
управління

Видання включено до Google Scholar, а, також,
до міжнародних наукометричних баз: Turkish
Education Index (Турція), Polish Scholarly
Bibliography (Польща), Eurasian Scientific Journal
Index, ResearchBib.

Відповідальність за зміст, достовірність фактів,
цитат, цифр несуть автори матеріалів. Редакція
залишає за собою право на незначне редагування
і скорочення (зі збереженням авторського
стилю та головних висновків). Редакція не
завжди поділяє думки авторів та не несе
відповідальність за надану ними інформацію.
Матеріали подано в авторській редакції.
Передрук – тільки з дозволу редакції.

Адреса редакційної колегії: вул. Фрометівська, 2,
м. Київ, 03039 E-mail: irina_pravo@ukr.net
<http://maup.com.ua/ua/ekspert.html>

Адреса видавництва:
«Видавництво Ліра-К»
Свідоцтво № 3981, серія ДК.
03142, м. Київ, вул. В. Стуса, 22/1
тел./факс (044) 247-93-37; 228-81-12
Сайт: lira-k.com.ua, редакція: zv_lira@ukr.net

Editorial

Editorial in Chief
Romanenko Yevgen Oleksandrovych,
Doctor of Science in Public Administration,
Professor, Vice-Rector of the Interregional
Academy of Personnel Management, President
of the Assembly of Doctors of Science in Public
Administration of Ukraine, Academician of
International Personnel Academy, Academy of
Higher Schools and Ukrainian Technological
Academy, Honorary Doctor of Economics and
National Studies of Ukraine
Honored Lawyer of Ukraine Deputy Editors:
Fedorenko Vladislav Leonidovich,
Doctor of Law, Professor, DrHb-Doctor Habilitated
Law Sciences, Honored Lawyer
of Ukraine
Kisliy Anatoliy Mikhailovich,
Doctor of Law, Professor
Iryna Vitaliivna Zhukova,
Candidate of Sciences in Public Administration,
Associate Professor

Published from november 2018
Pereodisity: 6 times on a year + one
Published according to the decision
of the Academic Council of the Research Center
for Forensic Examination on Intellectual
Property of the Ministry of Justice of Ukraine
(Protocol No 20 from 08.04.2020)

According to the Order of the Ministry of
Education and Science of Ukraine dated December
28, 2019 № 1643 (Annex 4), to the magazine was
assigned category "B" in the fields of legal sciences
and public administration.

The publication is included in Google Scholar,
as well as in international scientific databases:
Turkish Education Index (Turkey), Polish Scholarly
Bibliography (Poland), Eurasian Scientific Journal
Index, ResearchBib.

The authors are responsible for the content,
accuracy of the facts, quotes, numbers. The editors
reserves the right for a little change and reduction
(with preservation of the author's style and main
conclusions). Editors can not share the world views
of the authors and are not responsible
for the information provided. Materials filed
in the author's edition.
Reprinting – with the editorial's permission strictly.

Address of the editorial board: street Frometov-
skaya, 2, Kiev, 03039 mail: irina_pravo@ukr.net
<http://maup.com.ua/ua/ekspert.html>

Addres of the editorial:
«Publishing Lira-K»
Certificate number 3981, series DK.
03142, Kyiv, street. V. Stusa, 22/1
tel / fax (044) 247-93-37; 228-81-12
Website: lira-k.com.ua, editorial: zv_lira@ukr.net

Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління : електронне
наукове видання : збірник. – 2020. – № 2 (8) – квітень. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. –
261 с.

ЗМІСТ

Судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності

**Федоренко Владислав Леонідович,
Коваленко Валентин Васильович**
Судова експертиза об'єктів права інтелектуальної власності як важлива функція Української держави: генезис і перспективи розвитку..... 11

Томачинський Сергій Миколайович
Міжнародний текстовий хімічний ідентифікатор InChi як перспективний інструмент судової експертизи в галузі інтелектуальної власності 29

Питання публічного права

**Романенко Євген Олександрович,
Мартишин Денис Сергійович**
Новий закон у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом починає діяти..... 37

Веселов Микола Юрійович
Адміністративно-правові засади функціонування системи суб'єктів ювенальної юстиції у сфері забезпечення прав дітей..... 47

**Денисенко Анатолій
Володимирович**
Моделі функціонування інституту корпоративних договорів: зарубіжний досвід..... 58

Козаченко Олександр Іванович
Визначення дефініцій «конфіденційне співробітництво» та «негласне співробітництво» як категорій теорії та практики кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності 66

Лахижа Микола Іванович
Безоплатна правова допомога в Україні: аналіз джерел та літератури..... 77

Приходько Андрій Анатолійович
Нормативна база адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції 86

Питання приватного права

Дзюбенко Олена Леонідівна
Сторони договору про сурогатне материнство 94

Державотворення і правотворення

Веселова Лілія Юріївна
Термінологічний консенсус у формуванні адміністративно-правової парадигми кібернетичної безпеки..... 106

Палюх Андрій Ярославович
Фізкультурно-спортивні відносини та проблеми їх міжгалузевого правового регулювання в Україні 115

Сорока Лариса Володимирівна
Стійкий розвиток космічної діяльності як основа економічного розвитку країни..... 130

УДК 342.951: 34.07(477)

[https://doi.org/10.32689/2617-9660-2020-2\(8\)-37-46](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2020-2(8)-37-46)

Романенко Євген Олександрович,

доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, Президент Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління, Проректор, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, тел.: (044) 264-52-54, e-mail: roboss1978@gmail.com. <https://orcid.0000-0003-2285-0543>

Мартишин Денис Сергійович,

доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри теології та християнської комунікації, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, тел.: (044) 264-52-54, e-mail: mdsdenim@ukr.net. <https://orcid.0000-0002-2770-7757>

НОВИЙ ЗАКОН У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ ПОЧИНАЄ ДІЯТИ

Анотація. Обґрунтовано, що фінансовий моніторинг – це державна система протидії відмиванню та легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом. Ще 30-40 років тому такого поняття не існувало. Навпаки, кожна країна оберігала фінансову інформацію. Але світ стає глобальним, тому необхідність боротися з проблемою «брудних коштів» зростає.

Доведено, що з метою досягнення відповідності правової системи України у сфері протидії відмиванню доходів та фінансуванню тероризму і розповсюдження зброї масового знищення з урахуванням критеріїв, що висуваються Європейським Союзом (ЄС) до держав, які мають намір вступити, національне законодавство потребує змін.

Україна обрала для себе євроінтеграційний шлях, тому ми тепер постійно маємо гармонізовувати своє законодавство у сфері фінансового моніторингу і втілювати міжнародні директиви. Оновлений законопроект про фінансовий моніторинг розроблявся кілька років. Докладно обговорювали його з Національним банком та усіма учасниками фінансового ринку. Визначено, що новий закон є регуляторним актом та відповідає принципам державної регуляторної політики, що надасть можливість вдосконалити організацію первинного та державного фінансового моніторингу і підвищити ефективність формування та реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

Зазначено, що мета нового закону про фінансовий моніторинг – досягнення відповідності правової системи України у сфері протидії відмиванню доходів та фінан-

суванню тероризму і розповсюдження зброї масового знищення до критеріїв, що висуваються Європейським Союзом (ЄС) до держав, які мають намір вступити. Основне нововведення закону про фінансовий моніторинг полягає у тому, що фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу. Перш за все, варто відзначити, що Закон про фінансовий моніторинг збільшив порогову суму фінансової операції, що підлягає фінансовому моніторингу з 150 000 грн. до 400 000 грн.

Ключові слова: запобігання, протидія, легалізація, відмивання, дохід, злочинний шліх, тероризм.

Romanenko Yevhen Oleksandrovych,

Doctor of Science in Public Administration, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, President of the Ukrainian Assembly of Doctors of Science in public administration, vice-rector, Interregional Academy of Personnel Management, 03039, Kyiv, Str. Frometivska, 2, tel.: (044) 264-52-54, e-mail: poboss1978@gmail.com. <https://orcid.0000-0003-2285-0543>

Martyshyn Denys Serhiiovych,

Doctor of Sciences in Public Administration, Associate Professor, head of the Department of Theology and Christian Communication, Interregional Academy of Personnel Management, 03039, Kyiv, Str. Frometivska, 2, tel.: (044) 264-52-54, e-mail: mdsdenim@ukr.net. <https://orcid.0000-0002-2770-7757>

NEW LAW IN THE FIELD OF PREVENTION AND ANTI-LAW (LAUNCHING) OF THE INCOME FROM CRIMINAL WAY BEGINS TO OPERATE

Abstract. It is substantiated that financial monitoring is a state system for combating money laundering and legalization. Even 30-40 years ago, such a concept did not exist. On the contrary, each country kept the financial information. But the world is becoming global, so the need to combat the problem of «dirty money» is increasing.

It is argued that national legislation needs to be amended in order to achieve compliance with the legal system of Ukraine in the field of combating money laundering and terrorist financing and the proliferation of weapons of mass destruction, taking into account the criteria put forward by the European Union (EU).

Ukraine has chosen a European integration path for itself, so we now have to constantly harmonize our legislation on financial monitoring and implement international directives. The updated Financial Monitoring Bill has been in development for several years. It was discussed in detail with the National Bank and all financial market participants. It is determined that the new law is a regulatory act and complies with the principles of state regulatory policy, which will make it possible to improve the organization of primary and state financial monitoring and to increase the efficiency of formulation and implementation of state policy in the field of preventing and combating the legalization (laundering) of proceeds, proceeds of crime or crime terrorism.

It is stated that the purpose of the new law on financial monitoring is to achieve compliance of the legal system of Ukraine in the field of combating money laundering and

terrorist financing and the proliferation of weapons of mass destruction to the criteria set by the European Union (EU) to the countries that intend to join. The main innovation of the law on financial monitoring is that financial transactions are subject to financial monitoring. First of all, it is worth noting that the Law on Financial Monitoring increased the threshold amount of financial transaction subject to financial monitoring from 150,000 UAH. up to 400 000 UAH.

Key words: prevention, counteraction, legalization, laundering, income, crime, terrorism.

Постановка проблеми. Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням брудних грошей (ФАТФ) (англ. Financial Action Task Force on Money Laundering – FATF) – міжурядова організація, яка займається виробленням світових стандартів в сфері протидії відмиванню злочинних доходів і фінансуванню тероризму, а також здійснює оцінки відповідності національних систем відмиванню злочинних доходів і фінансуванню тероризму цим стандартам. ФАТФ була створена в 1989 році за рішенням країн «Великої сімки» і є основним міжнародним інститутом, що займається розробкою і впровадженням міжнародних стандартів у сфері протидії відмиванню злочинних доходів і фінансуванню тероризму. На 2019 рік членами ФАТФ є 37 країн і дві міжнародні організації, спостерігачами – 23 організацій і одна держава (Індонезія). [1]

Основним інструментом ФАТФ в реалізації свого мандата є 40 рекомендацій у сфері відмиванню злочинних доходів і фінансуванню тероризму, які піддаються ревізії в середньому один раз в п'ять років, і 9 спеціальних рекомендацій у сфері протидії фінансуванню тероризму, розроблені після 11 вересня 2001 року. У 2012 році ФАТФ вніс зміни і переглянув 40 + 9 рекомендацій, створивши 40 нових

рекомендацій, які контролюють процес фінансуванню тероризму.

ФАТФ відслідковує процеси імплементації таких заходів, вивчає способи і техніку відмивання грошей, розробляє превентивні та запобіжні заходи, сприяє загальносвітовій імплементації стандартів боротьби з відмиванням грошей. Виконуючи зазначені функції, ФАТФ плідно співпрацює з багатьма міжнародними організаціями, чия діяльність також спрямована на протидію відмиванню «брудних» грошей. Одним із напрямків діяльності ФАТФ є визначення так званих некооперативних країн та територій і складання їх переліку, який називають «чорним списком». Хоч включення країни до «чорного списку» і не приводить до застосування санкцій з боку світового співтовариства, однак воно свідчить про ступінь довіри до неї з боку зарубіжних інвесторів.

Хоча в Україні перший закон про фінансовий моніторинг з'явився у 2001 році, з 2002 по 2004 рік ми перебували в «чорному» списку FATF і знову потрапили туди в 2010-му. Тому у 2010-му та 2014-му закон про фінансовий моніторинг суттєво оновлювався, а зараз прийшов час для нових змін.[1]

Законопроект було розроблено на виконання пункту 26 плану заходів на 2017–2019 роки з реалізації Стратегії

розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року, затвердженого розпорядженням Уряду від 30.08.2017 № 601-р; пунктів 35 та 586 плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затвердженого постановою Уряду від 25.10.2017 № 1106; пункту 36 Меморандуму про співпрацю між Україною та МВФ та з метою імплементації норм четвертої Директиви (ЄС) 2015/849 «Про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму» та норм Регламенту (ЄС) 2015/847 «Про інформацію, що супроводжує грошові перекази» і виконання ключових умов для надання Європейським Союзом Україні в жовтні 2019 року другого траншу макрофінансової допомоги розміром 500 млн. євро.

Україна обрала для себе євроінтеграційний шлях, тому ми тепер постійно маємо гармонізовувати своє законодавство у сфері фінансового моніторингу і втілювати міжнародні директиви.[2] Оновлений законопроект про фінансовий моніторинг розроблявся кілька років. Докладно обговорювали його з Національним банком та усіма учасниками фінансового ринку. Намагалися прийняти законопроект № 9417 від 19.12.2018 ще в 2018 році, але парламент минулого скликання його не підтримав. 6 грудня 2019 року Верховна Рада нарешті ухвалила закон № 361-ІХ.[3] Президент

підписав його у кінці грудня. Закон набирає чинності 28 квітня 2020 року.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняної правознавчої науці розроблення адміністративно-правових заходів протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом займалися такі науковці: П. П. Андрушко, А. С. Беніцький, В. Т. Білоус, С. А. Буткевич, А. Ф. Волобуєв, С. Г. Гуржій, О. Ф. Долженков, Л. М. Доля, Ю. В. Дубко, О. О. Дудоров, М. І. Камлик, А. О. Клименко, А. Т. Ковальчук, О. Є. Користін, Є. В. Павліченко, В. М. Попович, С. С. Чернявський, Л. М. Чуніхіна та ін. Водночас аналіз змін державного регулювання у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом в зв'язку з прийняттям нового закону, є недостатньо дослідженим.

Мета статті – провести аналіз новацій нової редакції закону у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами необхідно забезпечити імплементацію відповідних міжнародних стандартів, зокрема стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму (FATF), а також стандартів, рівнозначних тим, які були прийняті Союзом.

Європейський парламент та Рада Європейського Союзу 20 травня 2015 року з метою узгодження законодавчих актів Європейського Союзу з Міжнародними стандартами з про-

тидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму і розповсюдженню зброї масового знищення, ухвалені FATF у лютому 2012 року, прийняли Директиву (ЄС) 2015/849 «Про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму» та схвалили Регламент (ЄС) 2015/847 «Про інформацію, що супроводжує грошові перекази».

У зв'язку з цим, з метою досягнення відповідності правової системи України у сфері протидії відмиванню доходів та фінансуванню тероризму і розповсюдження зброї масового знищення з урахуванням критеріїв, що висуваються Європейським Союзом (ЄС) до держав, які мають намір вступити, національне законодавство потребує змін.

Більшу частину положень Директиви (ЄС) 2015/849 та Регламенту (ЄС) № 2015/847 імплементовано в законодавстві України, зокрема у Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – Закон), який розроблено на основі рекомендацій FATF. Проте процес імплементації зазначених актів ЄС не завершено.

З огляду на зазначене, Міністерством фінансів України було підготовлено законопроект «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Проект Закону є аналогічним законопроекту, який був зареєстрований за № 9417 від

19.12.2018 у Верховній Раді України VIII скликання (урядовий), та підготовлений для внесення на розгляд Верховної Ради України IX скликання з урахуванням пропозицій міжнародних експертів Єврокомісії та МВФ. 6 грудня 2019 року Верховна Рада ухвалила закон № 361-IX.[3] Президент підписав його у кінці грудня. Закон набирає чинності 28 квітня 2020 року.

Основні нововведення Закону про фінансовий моніторинг.

1. Фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу. Перш за все, варто відзначити, що Закон про фінансовий моніторинг збільшив порогову суму фінансової операції, що підлягає фінансовому моніторингу з 150 000 грн. до 400 000 грн.

Окрім того, Закон про фінансовий моніторинг зменшив ознаки, за наявності яких фінансова операція підлягатиме обов'язковому фінансовому моніторингу, з 17-ти до 4-х. Так, з 28 квітня 2020 року фінансова операція на суму 400 000 грн. (для суб'єктів, які надають послуги у сфері азартних ігор – 30 000 грн.) підлягатиме моніторингу у разі наявності однієї з наступних ознак:

1) зарахування або переказ коштів, надання або отримання кредиту (позики), здійснення інших фінансових операцій у разі, якщо хоча б один із учасників фінансової операції або банк такого учасника знаходиться в державі (юрисдикції), що не виконує чи неналежним чином виконує рекомендації міжнародних, міжурядових організацій, задіяних у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму чи фінансуван-

ням розповсюдження зброї масового знищення;

2) фінансові операції з публічними діями;

3) фінансові операції із переказу коштів за кордон, в тому числі, до держав, віднесених Кабінетом Міністрів України до офшорних зон;

4) фінансові операції з готівкою (внесення, переказ, отримання коштів).

2. Ризик-орієнтований підхід (Risk-Based Approach). Однією з головних ідей нового Закону про фінансовий моніторинг є перехід до ризик-орієнтованого підходу при здійсненні фінансового моніторингу.

Так, згідно із Законом про фінансовий моніторинг, ризик-орієнтований підхід – це визначення (виявлення), оцінка (переоцінка) та розуміння ризиків легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та/або фінансування розповсюдження зброї масового знищення, а також вжиття відповідних заходів щодо управління ризиками у спосіб та в обсязі, що забезпечують мінімізацію таких ризиків залежно від їх ступеня.

Закон про фінансовий моніторинг зобов'язує суб'єкта первинного фінансового моніторингу («СПФМ») у своїй діяльності застосовувати ризик-орієнтований підхід, враховуючи відповідні критерії ризику, зокрема, пов'язані з його клієнтами, географічним розташуванням держави реєстрації клієнта або установи, через яку він здійснює передачу (отримання) активів, видом товарів та послуг, що клієнт отримує від суб'єкта первинного фінансового моніторингу, способом надання (отримання) послуг.

Водночас, при визначенні критеріїв ризику СПФМ повинен враховувати Національну оцінку ризиків, рекомендації суб'єктів державного фінансового моніторингу, а також типологічні дослідження Держфінмоніторингу.

Таким чином, ризик-орієнтований підхід замінить тотальний контроль за фінансовими операціями, що допоможе зменшити бюрократичні процедури при ідентифікації та верифікації клієнта. Раніше аналогічний підхід був імплементований при здійсненні валютного контролю відповідно до Закону України «Про валюту і валютні операції».

3. Запровадження механізму належної перевірки. Оскільки Закон про фінансовий моніторинг був прийнятий на виконання вимог та з метою гармонізації законодавства України з міжнародними стандартами у сфері фінансового моніторингу, Законом про фінансовий моніторинг було запроваджено поняття «належна перевірка», що включає в себе:

1) ідентифікацію та верифікацію клієнта;

2) встановлення кінцевого бенефіціарного власника клієнта;

3) встановлення мети та характеру майбутніх ділових відносин або проведення фінансової операції;

4) проведення на постійній основі моніторингу ділових відносин та фінансових операцій клієнта, що здійснюються у процесі таких відносин, щодо відповідності таких фінансових операцій наявній у СПФМ інформації про клієнта, його діяльність та ризик (у тому числі, в разі необхідності, про джерело коштів, пов'язаних з фінансовими операціями);

5) забезпечення актуальності отриманих та існуючих документів, даних та інформації про клієнта.

Також залежно від ступеня ризику СПФМ може застосовувати спрощені заходи належної перевірки у випадку низького ризику, що, зокрема, може передбачати зменшення частоти та обсягу дій з моніторингу ділових відносин та збору додаткової інформації щодо ділових відносин, або навпаки при високому ризику - посилені заходи належної перевірки.

4. Процедура верифікації по-новому. Закон про фінансовий моніторинг вдосконалив процедуру верифікації клієнтів. Як відомо, на даний момент верифікації клієнта вимагає особистої присутності клієнта.

Водночас, Закон про фінансовий моніторинг визначає верифікацію як заходи, що вживаються СПФМ з метою перевірки (підтвердження) належності відповідній особі отриманих СПФМ ідентифікаційних даних та/або з метою підтвердження даних, що дають змогу встановити кінцевих бенефіціарних власників чи їх відсутність.

Таким чином, Закон про фінансовий моніторинг запроваджує можливість дистанційної верифікації клієнта.

5. Виявлення кінцевих бенефіціарних власників. Як відомо на даний момент банки та інші СПФМ при виявленні бенефіціарів клієнта покладаються на (i) надану клієнтом структуру власності, та (ii) витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань («ЄДР»). Водночас, Закон про фінансовий моніторинг значно посилює вимоги до виявлення кінцевих бенефіціарних власників.

Так, Закон про фінансовий моніторинг забороняє СПФМ покладатися виключно на ЄДР, у зв'язку з цим СПФМ з метою встановлення кінцевого бенефіціарного власника, окрім отримання від Клієнта структури власності та витягу з ЄДР:

1) щодо трасту (інших юридичних утворень) встановлює осіб, які здійснюють вирішальний вплив на його діяльність (у тому числі через ланцюг контролю/володіння);

2) має право використовувати дані, що містяться в офіційних документах, офіційних та/або інших джерелах;

3) має вжити належних заходів для перевірки достовірності інформації щодо кінцевого бенефіціарного власника та пересвідчитися, що він знає, хто є кінцевим бенефіціарним власником (за його наявності), здійснюючи обґрунтовані заходи для розуміння права власності (контролю) та структури власності.

Окрім того, важливим нововведенням є те, що у разі розбіжностей між даними в ЄДР та інформацією про кінцевих бенефіціарних власників, отриманою СПФМ у результаті здійснення належної перевірки клієнта, Законом про фінансовий моніторинг покладено обов'язок на СПФМ повідомляти Державну службу фінансового моніторингу. У разі такого не повідомлення стосовно СПФМ може бути застосована відповідальність у вигляді штрафу у розмірі до 340 000 грн.

6. Нові підходи до роботи з публічними діями. Новий Закон про фінансовий моніторинг визначає публічним діячем особу, яка виконує або виконувала визначені публічні функції не залежно від будь-якого строку. Відтак, статус «публічного діяча» є по-

життєвим і не обмежується 3 роками, як це передбачено чинним законом. Окрім того, зменшується перелік осіб, які вважатимуться членами сім'ї публічного діяча.

Чинне законодавство про фінансовий моніторинг встановлює високий ступінь ризику щодо фінансових операцій з національними та іноземними публічними діячами. Водночас, новий Закон про фінансовий моніторинг встановлює високий ступінь ризику тільки для операцій з іноземними публічними діячами, що спрощує процедуру належної перевірки клієнта-публічного діяча.

7. Нові вимоги до процедури переказу коштів. У зв'язку з імплементацією Регламенту ЄС 2015/847, Закон про фінансовий моніторинг змінює процедуру фінансового моніторингу під час здійснення переказу коштів.

Так, усі перекази коштів в межах України до 30 000 грн повинні супроводжуватися як мінімум:

1) *стосовно платника* - номером рахунка/електронного гаманця або унікальним номером електронного платіжного засобу платника (ініціатора переказу)/наперед оплаченої картки багатоцільового використання, та

2) *стосовно отримувача* - номером рахунка або унікальним номером електронного платіжного засобу отримувача/наперед оплаченої картки багатоцільового використання, а в разі відсутності рахунка/електронного гаманця – унікальним обліковим номером фінансової операції.

У разі здійснення переказів, що перевищують 30 000 грн, або здійснення переказів за межі України, такі перекази повинні супроводжуватися інформацією про платника (ініціатора

переказу) та отримувача переказу коштів:

1) якщо фізична особа – прізвище, ім'я та по батькові; номер рахунка, з якого списуються кошти, а в разі відсутності рахунка – унікальний обліковий номер фінансової операції;

2) якщо юридична особа (трас) – повне найменування, номер рахунка, з якого списуються кошти, а в разі відсутності рахунка – унікальний обліковий номер фінансової операції.

На підставі отриманої інформації СПФМ, що надає послуги переказу коштів, зобов'язаний здійснити процедуру верифікації, за виключенням випадків переказу коштів (віртуальних активів) за межі України на суму, що є меншою ніж 30 000 грн. та деяких виключень, пов'язаних з можливим використанням таких переказів для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму або фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

8. Вдосконалення процедури «замороження» активів. Закон про фінансовий моніторинг передбачає порядок застосування процедури «замороження» активів, тобто заборону на здійснення переказу, конвертування, розміщення, руху активів, пов'язаних з тероризмом та його фінансуванням, розповсюдженням зброї масового знищення та його фінансуванням, на основі резолюцій Ради Безпеки ООН, рішень іноземних держав, суду.

З набранням чинності Законом про фінансовий моніторинг, СПФМ будуть зобов'язані негайно заморозити активи осіб, включених до переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або стосовно

яких застосовано міжнародні санкції, осіб, які здійснюють фінансові операції від імені або за дорученням осіб, включених до переліку осіб, та осіб, якими прямо або опосередковано (через інших осіб) володіють або кінцевими бенефіціарними власниками яких є особи, включені до переліку осіб. Також СПФМ буде зобов'язаний повідомити Держфінмоніторинг та СБУ про таке замороження.

СПФМ зобов'язаний негайно розморозити активи:

1) не пізніше наступного робочого дня з дня виключення особи чи організації з переліку осіб;

2) не пізніше наступного робочого дня з дня надходження від СБУ інформації про те, що така особа за результатами перевірки не є включеною до зазначеного переліку.

Закон про фінансовий моніторинг надає клієнту можливість отримати інформацію про замороження його активів в той же день, що значно вдосконалює процедуру доступу клієнтів до інформації.

9. Відповідальність за порушення вимог Закону про фінансовий моніторинг.

Найбільшої уваги серед нововведень Закону про фінансовий моніторинг заслуговують нові підходи до відповідальності СПФМ.

По-перше, Закон про фінансовий моніторинг чітко визначив, що за одне порушення не може бути застосовано більше одного заходу впливу. При цьому у разі вчинення двох і більше видів порушень розрахунок розміру штрафу здійснюється шляхом додавання за кожний вид порушення.

По-друге, Закон про фінансовий моніторинг значно збільшив розміри

штрафів. До прикладу, за несвоєчасне повідомлення інформації Держфінмоніторингу розмір штрафу складатиме до 340 000 грн. Водночас, Закон про фінансовий моніторинг встановив максимальні розміри штрафу:

1) для фінансових установ – до 10 % загального річного обороту, але не більше 135,15 млн грн.;

2) для інших СПФМ – двократний обсяг вигоди, одержаної СПФМ внаслідок вчинення порушення, а якщо сума такої вигоди не може бути визначена, – 27,03 млн грн.

По-третє, Закон про фінансовий моніторинг запроваджує можливість укладення угоди про врегулювання наслідків вчинення порушення законодавства у сфері фінансового моніторингу, за якою СПФМ зобов'язується сплатити визначене грошове зобов'язання та вжити заходів для усунення та/або недопущення в подальшій діяльності порушень вимог законодавства у сфері фінансового моніторингу, забезпечити підвищення ефективності функціонування та/або адекватності системи управління ризиками тощо.

По-четверте, при визначенні заходу та/або розміру штрафу враховуються обставини вчиненого правопорушення, у тому числі: характер і тривалість порушення; фінансовий стан; одержана вигода; збитки третіх осіб; ступінь відповідальності; співпрацю СПФМ з державними органами.[4]

Висновки. Підсумовуючи вищевикладені зміни, варто відзначити, що Закон про фінансовий моніторинг значно удосконалив законодавство у сфері фінансового моніторингу. Водночас, практику застосування Закону про фінансовий моніторинг, його переваги та недоліки, ми зможемо спо-

стерігати вже в перші місяці після набрання ним чинності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1702-VII.

2. Романенко Є. Євроатлантична інтеграція України як фактор національної безпеки /Європейський вимір соціальної безпеки: інструменти, проблеми, практика: збірник матеріалів, доповідей круглого столу в рамках проекту «Кафедра Жана Моне «Аналіз та застосування європейського досвіду демократії та належного врядування в Україні», м. Маріуполь, 21 червня 2018 р. – Маріуполь: ДонДУУ, 2018. – с.71-74.

3. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Закон України від 6 грудня 2019 року № 361-IX.

4. https://biz.ligazakon.net/ua/analytics/192891_fnansoviy-montoring-v-ukran-po-novomu-chogo-ochkuvati

REFERENCES:

1. Zakon Ukrainy "Pro zapobihannia ta protydiiu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochyнным shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia" : vid 14 zhovtnia 2014 roku, № 1702-VII [Law of Ukraine "On the prevention and counteraction to the legalization (laundering) of proceeds of crime, the financing of terrorism and the financing of the proliferation of weapons of mass destruction" : from October 14,

2014, № 1702-VII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18> [in Ukrainian].

2. Romanenko, Ye. (2018). Yevroatlantychna intehtratsiia Ukrainy yak faktor natsionalnoi bezpeky [Euro-Atlantic integration of Ukraine as a factor of national security]. *Yevropeyskyi vymir sotsialnoi bezpeky: instrumenty, problemy, praktyka – European dimension of social security: tools, problems, practice* : Proceedings of materials, roundtable reports within the project "Jean Monnet Chair "Analysis and Application of the European Experience of Democracy and Good Governance in Ukraine". (pp. 71-74). Mariupol: DonDUU [in Ukrainian].

3. Zakon Ukrainy "Pro zapobihannia ta protydiiu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochyнным shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia" : vid 6 hrudnia 2019 roku, № 361-IX [Law of Ukraine "On the prevention and counteraction to the legalization (laundering) of proceeds of crime, the financing of terrorism and the financing of the proliferation of weapons of mass destruction" from December 6, 2019, № 361-IX]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20> [in Ukrainian].

4. Popov, S., Shyshkovskiy, B. (2020). Finansovyi monitorynh v Ukraini po-novomu: choho ochikuvaty? Analiz novoho Zakonu pro finmonitorynh vid KPMG Law Ukraine [Financial monitoring in Ukraine in a new way: what to expect? Analysis of the new Law on Financial Monitoring by KPMG Law Ukraine]. *biz.ligazakon.net*. Retrieved from https://biz.ligazakon.net/ua/analytics/192891_fnansoviy-montoring-v-ukran-po-novomu-chogo-ochkuvati [in Ukrainian].